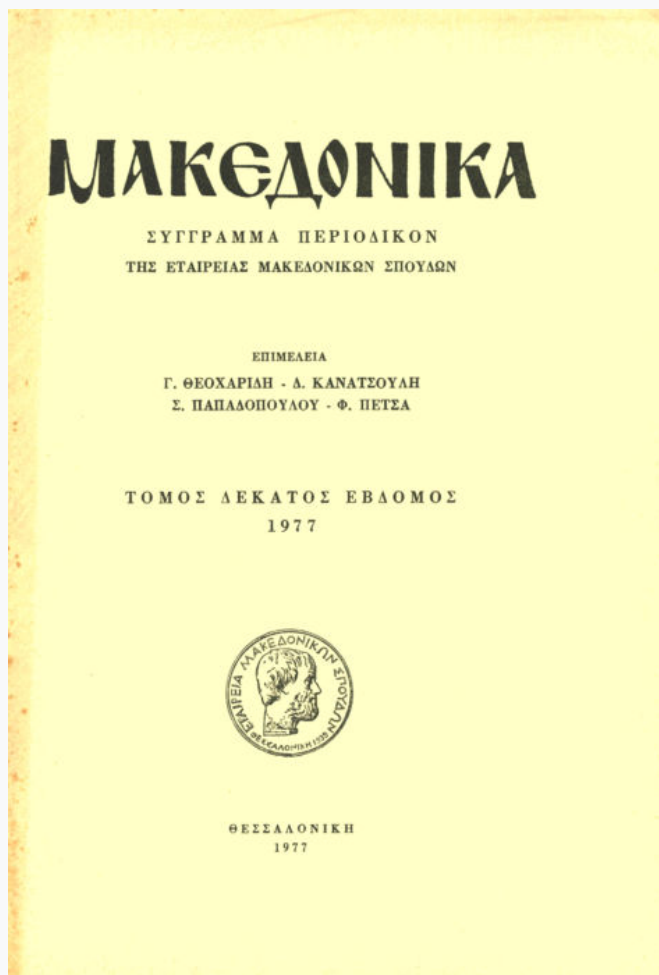

Μακεδονικά

Τόμ. 17, Αρ. 1 (1977)

Οι Μακεδόνες πρόσφυγες της Σκοπέλου στα 1829

Γεώργιος Χ. Χιονίδης

doi: [10.12681/makedonika.364](https://doi.org/10.12681/makedonika.364)

Copyright © 2014, Γεώργιος Χ. Χιονίδης

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Χιονίδης Γ. Χ. (1977). Οι Μακεδόνες πρόσφυγες της Σκοπέλου στα 1829. *Μακεδονικά*, 17(1), 124–138.
<https://doi.org/10.12681/makedonika.364>

ΟΙ ΜΑΚΕΔΟΝΕΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΤΗΣ ΣΚΟΠΕΛΟΥ ΣΤΑ 1829

Ι. ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

Είναι γνωστό ότι οι Μακεδόνες αγωνιστές, μετά την άποτυχία της επαναστάσεως του 1821 στη Χαλκιδική, στο "Άγιο Όρος, στόν "Όλυμπο, στη Νάουσα κ.ά., σκορπίστηκαν και πολέμησαν ήρωικά στην υπόλοιπη επαναστατημένη "Ελλάδα¹. Τά νησιά τών Βόρειων Σποράδων, και ιδιαίτερα ή Σκιάθος και ή Σκόπελος, χρησίμευσαν σάν όρμητήριο στόν καιρό του πολέμου και σάν άποκούμπι στά δύσκολα χρόνια της προσφυγιάς².

Μέχρι σήμερα δέν εξετάστηκαν συστηματικά, λεπτομερειακά και δι-εξοδικά τά σχετικά προβλήματα, όπως π.χ. πόσοι, πότε και πού άκριβώς κατέληξαν οι Μακεδόνες αγωνιστές και ποιά ήταν ή κατοπινή τύχη τους. Μιά παρόμοια προσπάθεια πρέπει νά είναι πολύπλευρη και νά στηριχτή

1. Βλ. σχετικά στο Ι. Κ. Βασιδραβέλλη, Οί Μακεδόνες κατά την επανάστασιν του 1821, έκδ. 3η, Θεσσαλονίκη 1967, το υ ί δ ι ο υ, "Η μακεδονική λεγεών κατά τό 1821, «Μακεδονικά» 1 (1940) 77-107 και "Η πειρατεία εις τά παράλια της Μακεδονίας κατά την Τουρκοκρατίαν, «Μακεδονικά» 5 (1963) 319-362. Πρβλ. "Α π. Ε. Βακαλοπούλου, "Ιστορία της Μακεδονίας, 1355-1833, Θεσσαλονίκη 1969, σ. 519-616 και Γεωργίου Χ. Χιονίδη, "Η έκστρατεία και ή επανάστασις εις τόν "Όλυμπον κατά τά έτη 1821-1822 μετά άνεκδότων έγγράφων και νέων στοιχείων περί τών Λαζαίων και του Διαμαντή Νικολάου-Όλυμπίου, Θεσσαλονίκη 1975, το υ ί δ ι ο υ, Σχεδιάσμα περί του Γέρο-Καρατάσου και της οικογενείας του, «Μακεδονικά» 9 (1969) 295-315 και τά γεγονότα εις την περιοχην Ναούσης-Βεροίας κατά την επανάστασιν του 1822, προβλήματα κατά την χρονολόγησιν των, «Μακεδονικά» 8 (1968) 211-220.

2. Βλ. "Α π. Βακαλοπούλου, Πρόσφυγες και προσφυγικόν ζήτημα κατά την επανάστασιν του 1821, Θεσσαλονίκη 1939, σ. 21-23, 24-28, 32-46 και 106-109. Πρβλ. Δέσπ. Θμελεή-Κατηφόρη, "Η δίωξις της πειρατείας και τό θαλάσσιον δικαστήριον κατά την καποδιστριακήν περίοδον 1828-1829, μέρη 1-2, "Αθήναι 1973, "Ιω. Ν. Φραγκούλα, "Αγωνιστάι του 1821 έκ της νήσου Σκοπέλου, «"Αρχειον Θεσσαλικών μελετών» 3 (1974) 75-115, "Ε μ μ. Πρωτόψάλλτου, Πρόσφυγες κατά την "Ελληνικήν "Επανάστασιν, «Νέα "Εστία» 44 (1948) 1154-1157, 1237-1241 και 1298-1303, Δημ. ο σ θ. Γ. Νασκούλη, Σκόπελος, ή άρχαία Πεπάρηθος, "Αθήναι 1950, σ. 50-70, "Α δ α μ. Α. Σάμψων, "Η νήσος Σκόπελος, "Αθήναι 1968, σ. 200, 204-210, 215, 217 και 221 και "Α θ α ν. Ε. Καραθανάση, Τό βιβλίον του Δημοσίου Μνήμονος Σκοπέλου-πέντε έγγραφα από τη Σκόπελο (1831), «"Αρχειον Θεσσαλικών Μελετών» 4 (1976) 109-119, το υ ί δ ι ο υ, Μακεδονικά στο βιβλίον του Δημοσίου Μνήμονος Σκοπέλου του έτους 1831, «Μακεδονικά» 14 (1974) 403-55. "Από την παλαιότερη βιβλιογραφία βλ. Τρύφ. Ε. Ευαγγελίδου, "Η νήσος Σκιάθος και αί περί αυτήν νησίδες, "Αθήναι 1913, σ. 86-87 και 94-139 και Γ. Κ. ο ρ δ ά τ ο υ, "Ιστορία της έπαρχίας Βόλου και "Αγιάς, "Αθήνα 1960, σ. 698 κ.έ. και 778 κ.έ.

στά σωζόμενα γραφτά μνημεία, στην παράδοση, στο συσχετισμό τών ονοματεπώνυμων, τών ἐθίμων κ.τ.λ. Ἔγιναν βέβαια ἀρκετά βήματα ἀπὸ τὴν ἱστορικὴ ἔρευνα καὶ στὸν τομέα τοῦτο, ἀλλὰ χρειάζεται ὅπωςδῆποτε μεγάλη προσπάθεια γιὰ νὰ ἀποκτήσουμε μιὰ πιὸ τέλεια καὶ δολοκληρωμένη θεώρηση τοῦ σημαντικοῦ αὐτοῦ θέματος¹.

Ὁ κατάλογος ποὺ δημοσιεύεται πιὸ κάτω στηρίζεται σὲ πρωτότυπο ἔγγραφο, ποὺ συμπεριλαμβάνεται στὸ «Ἀρχεῖον Φιλήμονος» τοῦ «Ἀρχεῖου Ἀγωνιστῶν» τῆς Ἑθνικῆς Βιβλιοθήκης τῆς Ἑλλάδος (Ἀθηνῶν) καὶ ἔχει τὸν ἀριθμὸ 8.684 (5.043). Ἀποτελεῖται ἀπὸ 12 φύλλα ἢ 24 σελίδες, ἀπὸ τίς ὁποῖες 19 εἶναι γραμμένες. Φέρει ἐξωτερικὰ τὸν τίτλο: *Κατάλογος τῶν παροίκων τῆς Νήσου Σκοπέλου 1829: τῆς 2 ἀπριλλίου ἐν Σκοπέλλῳ*. Ἐχει ἑφτά στήλες: Ὄνομα καὶ ἐπώνυμον. Ἡ πατρίς. Ἐπάγγελμα. Ψυχές. Ἀρρενες. Θήλειες καὶ Παρατηρήσεις. Περιλαμβάνει ὅλους τοὺς παροίκους τοῦ νησιοῦ, ποὺ ἀποτελοῦσαν 545 οἰκογένειες, 2.541 ψυχές, 1.284 ἄντρες καὶ ἀγόρια («ἄρρενες») καὶ 1.257 γυναῖκες καὶ κορίτσια («θήλυες»), ὅπως ἀνακεφαλαιώνονται στὸ τέλος (στὴ 19η σελίδα), ὅπου ἀναφέρονται καὶ οἱ συγκεκριμένες «κλάσεις οἰκογενειῶν», δηλαδὴ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ἀρχηγοῦ τους. Ἔτσι γράφεται ὅτι ἦσαν: «138 ἐργάται βαναύσων τεχνῶν, 104 ναῦται, 85 ἔμποροι, 140 στρατιῶται, 12 ἱερεῖς, 2 διδάσκαλοι, 1 ἱατρὸς καὶ 63 χῆραι». Μὲ τὴν ἐνδειξὴ «στρατιῶται» ἀναφέρονται ὅλοι οἱ στρατιωτικοί, δηλαδὴ καὶ οἱ ὑπαξιωματικοὶ καὶ οἱ ἀξιωματικοί, ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς ἀπλοὺς ὁπλίτες, στρατιῶτες. Στὸ τέλος τοῦ καταλόγου ὑπογράφουν (2.4.1829) οἱ δημογέροντες τῆς Σκοπέλου: Α. Ποσνακόπουλος, Μ. Σκαβέντζας καὶ Γ. Νικολαΐδης.

Ἀπὸ τὸ χειρόγραφο κατάλογο ξεχώρισα τοὺς Μακεδόνες ἀγωνιστές. Ἡ σχετικὴ προσπάθεια στηρίχθηκε στὰ ὅσα γράφονται στὴ στήλη «ἡ πατρίς». Παρὰ ταῦτα ὑπῆρχαν, σὲ ὁρισμένες περιπτώσεις, μερικοὶ ἐνδοιασμοὶ γιὰ τὴ συχνά, ἀντὶ νὰ γραφτῇ ἡ συγκεκριμένη πατρίδα τοῦ ἀπογραφόμενου ἀγωνιστῆ, ὁ γραφέας ἔβαλε (ἰδιαίτερα στὶς πρῶτες σελίδες) διάφορα σήματα, ὅπως π.χ. δύο μικρὲς ὀριζόντιες παῦλες καὶ ἀνάμεσα, εἴτε δύο τελείες, εἴτε μία ἢ δύο ἡμικάθετες παῦλες κ.τ.λ. Στὶς περιπτώσεις αὐτές, προσπάθησα νὰ λύσω τίς ἀπορίες μου, προστρέχοντας σὲ ὅσα γνωστὰ στοιχεῖα εἶχα πρόσχειρα ἀπὸ ἄλλες πηγές². Ἐξ ἄλλου, καὶ οἱ ἐνδείξεις «Ὀλυμπος» ἢ «Λιβάδι»

1. Βλ. Γεωργίου Χ. Χιονίδη, Οἱ εἰς τὰ μητῶα τῶν ἀγωνιστῶν τοῦ 1821 ἀναγραφόμενοι Μακεδόνες, «Μακεδονικά» 12 (1972) 34-64, τὸ ὅτι Ἰδίου, Ἐγγραφα τῆς ἱστορίας τῆς Μακεδονίας κατὰ τὴν Τουρκοκρατίαν, συλλογὴ πρώτη, «Μακεδονικά» 14 (1974) 85 κ.έ. καὶ κυρίως σ. 86-105 καὶ Ἡ σχέσις τῆς μακεδονικῆς Βεροίας πρὸς «τὰ Βέροια» τῆς Πελοποννήσου, «Πρακτικά Α' διεθοῦς συνεδρίου πελοποννησιακῶν σπουδῶν», τόμ. 2ος, Ἀθῆναι 1976, σ. 69-75, ὅπου ἐξετάζεται καὶ τὸ γενικότερο πρόβλημα τῶν παλαιότερων μετακινήσεων τῶν Μακεδόνων σὲ ἄλλα μέρη τῆς χώρας.

2. Βλ. Γ. Χ. Χιονίδη, στὶς δύο πρῶτες μελέτες, ποὺ μνημονεύονται στὴν προηγούμενη ὑποσημείωση.

κ.ἄ. εἶναι—ὡς γνωστὸ—δυνατὸ νὰ σημαίνουν τὴν πατρίδα Μακεδόνων ἀλλὰ καὶ Θεσσαλῶν, ὅπως σημειώσα ἤδη, σὲ ἄλλες μελέτες μου.

Οἱ περισσότεροι Μακεδόνες ἀγωνιστὲς εἶχαν σὰν ἰδιαίτερη πατρίδα τοὺς πόλεις, χωρία ἢ περιοχὰς τῆς Χαλκιδικῆς, καὶ κυρίως τὴν Κασσάνδρα, τὰ Μαντεμοχώρια, τὸν Πολύγυρο, τὴ Γαλάτιστα, τὴ Βάβδο, τὴν Ἱερισσό, τὰ Στάγειρα, τὴ Συκιά καὶ τὸ Παλιούρι. Ἄλλοι ἦσαν—ὅπως σημειώθηκε—ἀπὸ τὸν Ὀλυμπο, τὸ Λιβᾶδι, τὴν Ἐπανομή, τὴ Θεσσαλονίκη, τὴ Βέροια, τὴ Νάουσα, τὶς Σέρρες κ.ἄ. Γιὰ τὸν ἰδιαίτερο τόπο τῆς καταγωγῆς (πατρίδα) τῶν ἀγωνιστῶν, δημοσιεύω πίνακα, στὸ τέλος τῆς μελέτης (βλ. III. Παρατηρήσεις καὶ συμπεράσματα). Ἀμφιβολίες ὑπάρχουν γιὰ τὸ ἂν ἦσαν Μακεδόνες, ὅσοι ἀναφερόταν ὅτι κατάγονταν ἀπὸ τὴ Συκιά, τὴν Καψόχωρα κ.ἄ., γιὰ τὴ τὰ τοπωνύμια αὐτὰ ὑπῆρχαν (ἢ καὶ διασώζονται καὶ σήμερα) σὲ περισσότερα δισημερίσματα τῆς Ἑλλάδος.

Τέλος, διόρθωσα σιωπηρὰ τὰ ὀρθογραφικὰ λάθη τοῦ γραφέα (π.χ. Σικιά, Σκιάτης, Ἱερησότης, σέρας κ.τ.λ.), ἄφησα ὅμως τοὺς ἰδιόρρυθμους τύπους τῆς γραφῆς του (π.χ. Βάβδος καὶ Βάβδα, Γαρόφολος, Κυπαρίσης, νιάουστα, Μαντεμοχώρια καὶ ματέμια καὶ Μαντέμια, βέργια, Πολύγειρος καὶ Πολύγυρος κ.ἄ.), γιὰ τὴ πιστεύω ὅτι ἴσως χρησιμεύσουν γιὰ ὁρισμένες παρατηρήσεις σὲ ὅσους π.χ. ἀσχολοῦνται μὲ τὴν ἐτυμολογία τῶν κυρίων ὀνομάτων καὶ τῶν τοπωνυμίων. Μερικὲς ταυτίσεις, ποὺ ἔκαμα στὸ κείμενο, τὶς ἔβαλα σὲ ἀγκύλες.

II. ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Κατάλογος παροίκων τῆς νήσου Σκοπέλου. 1829: τῆ: 2: Ἀπριλίου ἐν Σκοπέλῳ.

Ὄνομα καὶ ἐπώνυμον	ἢ πατρίς	ἐπάγγελμα	ψυχῆς	ἄρρενες	θήλειες	Παρατηρήσεις
Λιάκου γυνή	Ὀλυμπία		4	1	3	
Χριστόδουλος Κων- σταντίνου	Κασσάν- δρα	ἐμπορος	7	3	4	
Ἀναγνώστης	Κασσάν- δρα	ἐμπορος	9	3	6	
Ἡλίας Βούργαρης	Ὀλύμπιος	ἐμπορος	4	2	2	
Γεώργιος Φωτίου	Πολύγη- ρος	στρατιώτης	5	1	4	
Γεώργι(ος) Ἀργύρης	Πολύγη- ρος	»	7	4	3	
Τζήμ Σαρνῶ	Θεσσαλο ν(ίκη)	κόν[σολος] τῆς [Μ.] Βρε[ταννίας]	12	6	6	
Ἀλέξης Κώστα	Μανδεμο- (χώρια)	στρατιώτης	10	5	5	Ὁ εἰς εἰς τὸ στρατόπεδον

Ὄνομα καὶ ἐπώνυμον	ἡ πατρίς	ἐπάγγελμα	ψυχές	ἄρρενες	θήλειες	Παρατηρήσεις
Γεώργι(ος) Ἀδάμ	Κασσάνδρα	ναύτης	4	2	2	
Παπᾶ Χαρίτων	Κασσάνδρα	ιερεὺς	7	4	3	
Ἰωσήφ Μοναχός		πνευματικός	1		1	
Τριαντάφυλλος Ἰωάννου	Κασσάνδρα	ναύτης	4	2	2	σ. 2
Γιάννης Νικολάου	»	στρατιώτης	4	3	1	Ὁ εἰς εἰς τὸ στρατόπεδον
Νικόλαος Δημητρίου	»	ναύτης	16	6	10	
Γεώργιος Κυρίτζης	»	ἐμπορος	4	2	2	
Ἀθανάσιος Μιχάλη	»	ναύτης	6	3	3	
Κωνσταντ(ία) Ἀντρο- νούδη γυνὴ χήρα	»		4	1	3	
Χριστόδουλος Κασ- σανδριανός		ἐμπορος	6	1	5	
Ἀναστάσης Χρυσο- χόος	νιάουστα	ἐργάτης	6	3	3	
Χρήστος Πολυγερι- νός	Πολύγη- ρος	ἐργάτης	3	2	1	
Γάγ(ος) Κασσανδρια- νός	Κασσάν- δρα	»	2	1	1	
Γεώργιος Πολυγερι- νός	Πολύγη- ρος	στρατιώ- τ(ης)	3	2	1	ὁμοίως [=Ὁ εἰς εἰς τὸ στρατόπεδον]
Ἰωάννης Κοντζᾶ	Κασσάν- δρα	ναύτης	4	1	3	σ. 3
Γεώργιος Παλιουρ- γιώτης	Παλιούρι	στρατιώτης	3	2	1	
Γεώργιος Παπᾶ Δη- μητρίου	Κασσάν- δρα	ναύτης	3	1	2	
Γεώργιος Εὐαγγέλη	»	ἐργάτης	4	1	3	
Στάμ(ος) Σαραφιανού	»	ἐργάτης	3	1	2	
Νικόλα(ος) Χηριτζού- δης	Κασσάν- δρα	ναύτης	2	1	1	
Μαργαρίτης	σέρραι	στρατιώ- (της)	3	1	2	Εἰς τὸ στρα- τόπεδον
Βασιλικὸς Σκιώτης	Συκιὰ	»	4	2	2	Ὅμοιος
Ἀθανάσιος Σκιώτης	»	»	3	1	2	(Ὅμοιος)
Γεώργιος [Σκιώτης]	Κασσάν- δρα	ἐργάτης	3	1	2	
Ἀγγελος [Σκιώτης]	Συκιώτης	στρατιώ- τ(ης)	4	2	2	
Γεωργίου γυνὴ Τα- μπούρλου χήρα	Κασσάν- δρα		6	3	3	

	Όνομα και επώνυμον	ή πατρὶς	ἐπάγγελμα	ψυχῆς	ἄρρενες	θήλεις	Παρατηρήσεις
	Ίω(άννης) Ἀναστα- σίου	Κασσάν- δρα	ναύτης	3	1	2	
	Γαρόφαλ(ος)	Ἐπανομή	ἐργάτης	3	2	1	
	Μιχαήλ Ἀποστολά- ρας	»	στρατιώτης	3	1	2	
	Γυνή Στεργιανοῦ χήρα	»		3	2	1	
	Γεώργι(ος) Δημητρίου	Κασσάν- δρα	ναύτης	3	1	2	
	Χριστόδου(λος)	Συκιώτης	ἐργάτης	2	1	1	
σ. 4	Χριστόδου(λος)	Κασσάν- δρα	ἐργάτης	2	1	1	
	Ἰωάννης Τζατζαρώ- νης	»	στρατιώτης	6	2	4	Ὁ εἰς εἰς τὸ στρατόπεδον
	Ἄγγελος	Συκιώτης	»	2	1	1	
σ. 5	Γιάννης Κοντογιώργη	Κασσάν- δρα	στρατιώτης	4	3	1	Εἰς τὸ στρα- τόπεδον
	Κυπαρίσης Περιστε- ρίτης	Ματέμια	στρατιώτης	3	1	2	Εἰς τὸ στρατό- πεδον Ταλάντι
	Μανόλης Περιστε- ρίτης	Ματέμια	στρατιώτης	3	1	2	Εἰς τὸ στρατό- πεδον Ταλάντι
	Χρίστ(ος) Βούργα- ρης	Ὀλυμπος	στρατιώτης	3	2	1	Εἰς τὸ στρατό- πεδον
	Παπᾶ Θαλάσσιος	Γαλάτιστα	ἱερεὺς	4	2	2	
	Δῆμ(ος) Γαλατζάνι(ος)	Γαλάτιστα	ἐργάτης	5	2	3	
	Γεωργάκης Κυρίτζη	Κασσάν- δρα	ἐμπορος	3	1	2	
	Πασχάλης Τρατούδη	Λιβάδι	ἐργάτης	5	2	3	
	Θεοδόσι(ος) Στέργιου	Λιβάδι	ἐμπορος	4	2	2	
	Ίω(άννης) Παπᾶ Βα- σιλεί(ου)	Ματέμια	ἐμπορος	3	1	2	
	Βενιαμὶν μοναχὸς	Γαλάτιστα	ἐργάτης	3	3		
	Δημήτρης Νικολ(άου)	Ματέμια	ἐργάτης	5	2	3	
	Γρηγόριος Πανταζῆ	Ματέμια	ἐργάτης	3	2	1	
	Μαργαρίτης Ἀγγελῆ	Λιβάδι	ἐργάτης	5	2	3	Εἰς τὸ στρατό- πεδον
	Ἀθανάσης Μανόλη	Λιβάδι	στρατιώτης	3	1	2	Εἰς τὸ στρατό- πεδον Ταλάν(τι)
	Στέργιος Ἀγγελῆ	Λιβάδι	ἐργάτης	3	2	1	
	Στρατῆς Ἰω(άννου;)	Λιβάδι	ἐργάτης	4	2	2	
	Νικόλας Κανάκη	Λιβάδι	ἐργάτης	7	3	4	
	Παναγιώτης Φίλιππα	Κασσάν- δρα	ναύτης	5	3	2	
	Ἀργύρης Μιχάλη	Πολύγη- ρος	ἐμπορος	3	2	1	
	Μιχάλης Ἰω(άννου)	Πολύγη- ρος	ἐμπορος	3	2	1	

Ὄνομα καὶ ἐπώνυμον	ἡ πατρὶς	ἐπάγγελμα	ψυχὰς	ἄρρενες	θήλειες	Παρατηρήσεις	
Γυνὴ Θεοχάρη χήρα	Κασσάνδρα		4	1	3		σ. 6
Στέργιος(ος) Ἀγαθοῦδη	Κασσάνδρα	ἐμπορος	3	1	2		
Κωνστ(αντίνος) Ἀδάμη	Ματέμια	ἐμπορος	3	1	2		
Στέργιος Βαβδινός	Βάβδα	στρατιώτης	7	5	2	Εἰς τὸ στρατόπεδον	
Κυπαρίσης Παπᾶ	Κασσάνδρα	στρατιώτης	4	2	2	Εἰς τὸ στρατόπεδον	
Ἀγγελῆ							
Ἀργύρης Γεωργί(ου)	Πολύγηρος	ἐμπορος	2	1	1		
Δημητράκης Παραθυρᾶς	Κασσάνδρα	ἐμπορος	7	5	2		
Καραγεώργης	Κασσάνδρα	ναύτης	2	1	1		
Γυνὴ Ἀγγελου χήρα	Κασσάνδρα		4	2	2		
Πίνος (=Κ. Μπίνος)	Ὀλυμπος	Πεντακοσίαρχος	12	9	3	Εἰς τὸ στρατόπεδον	
Κυπαρίσης Ἀθανασί(ου)	Ὀλυμπος	στρατιώτης	4	1	3	Εἰς ὄλυμπον μετὸν Διαμαντῆν	
Ἀναστάσι(ος) Ὀλύμπιος		στρατιώτης	2	1	1	Ὅμοδος	
Γεώργιος Χριστοδοῦλου	Κασσάνδρα	στρατιώτης	4	2	2	Εἰς τὸ στρατόπεδον	
Δῆμ(ος) Ὀλύμπιος	Ὀλυμπος	ἐκατόνταρχος	9	3	6	Εἰς τὸ στρατόπεδον	
Στέφαν(ος) ἱερομόναχος	Ἅγιον Ὄρος	ἱερεὺς	9	9			
Ἰω(άννης) Ὀλύμπιος	Ὀλυμπος	στρατιώτης	4	1	3	Εἰς ὄλυμπον μετὸν Διαμαντῆν	
Στέργιος Πετρονούδη	Ματέμια	ἐμπορος	7	5	2		σ. 7
Γιαν(ν)άκης Μαχαίρας	Γαλάτιστα	στρατιώτης	4	2	2	Εἰς τὸ στρατόπεδον	
Ἰω(άννης) Χριστοδοῦλου	Ματέμια	ἐργάτης	4	1	3		
Ρήγας Παραθυρᾶς	Κασσάνδρα	ἐμπορος	2	2			
Βασιλικὸς Ἀθανάση	Κασσάνδρα	ναύτης	3	1	2		
Πασχάλης Γεωργί(ου)	Κασσάνδρα	ἐμπορος	4	2	2		
Μήτηρ(ος) Λιακόπουλος	Ὀλυμπος	χιλιαρχος	11	4	7	Εἰς τὸ στρατόπεδον	

*Όνομα και επώνυμον ή πατρὶς		ἐπάγγελμα	ψυχές	ἄρρενες	θήλειες	Παρατηρήσεις
Νικόλας Πέϊ (=Μπέη)	» (;	στρατιώτης	6	2	4	Εἰς τὸ στρατό- πεδον
Τριαντάφυλλ(ος) Κων- στ(αντίνου)	Ματέμια	ἐργάτης	5	3	2	
Χρίστος Οἰκονόμου	Ματέμια	ἐμπορος	5	3	2	
Ἰω(άννης) Τραχανᾶ	Ματέμια	ἐργάτης	7	4	3	
Γεώργης Πολυγερινὸς	Πολύγη- ρος	ποιμὴν	4	3	1	
σ. 8 Τριαντάφυλλ(ος)	Κασσάν- δρα	ιερεὺς	4	1	3	
Ἰερεὺς						
Αὐγεριν(ὸς) Γεωργί(ου)	Κασσάν- δρα	ναύτης	6	2	4	
Διαμαντῆς Μαχαιρᾶς	Ὀλυμπος	ἐμπορος	5	2	3	
Θανάσης Πανέλη	Πολύγη- ρος	ἐργάτης	5	2	3	
Γαρόφολ(ος) Νικο- λ(άου)	Ἰερισσιώ- της	ἐμπορος	4	2	2	
Δημητράκης Ψαθᾶ	Κασσάν- δρα	ναύτης	4	2	2	
Γιαννι(ὸς) Τραμου- τάνη	Κασσάν- δρα	ναύτης	4	2	2	
Δῆμος Καρύδας	Ματέμια	ἐργάτης	4	1	3	
Γεώργης Τζατζαρώ- νης	Κασσάν- δρα	στρατιώτης	5	1	4	Εἰς τὸ στρατό- πεδον
Στέργι(ος) Νικολάου	Κασσάν- δρα	ἐμπορος	4	1	3	
Δημήτριος Γαλαρινιώ- της	Ματέμια	ἐμπορος	3	1	2	
σ. 9 Γεωργάκης Πολυγερ- νὸς	Πολύγη- ρος		2	1	1	Εἰς τὸ στρατό- πεδον
Γεώργης Ματαρᾶς	Πολύγη- ρος	ποιμὴν	3	2	1	
Δημήτριος Βραστα- ν(ὸς)	Κασσάν- δρα	στρατιώτης	5	3	2	Εἰς τὸ στρατό- πεδον
Ἀνθίτζα γυνὴ Ξάν- θου χήρα	Κασσάν- δρα		3	1	2	
Στέργιος Μουστάκας	Συκιά	στρατιώτης	4	2	2	Εἰς τὸ στρατό- πεδον
Κόρη γαρόφουλου χήρα	Κασσάν- δρα		3	1	2	
Νικόλας Παναγιώτου	Κασσάν- δρα	στρατιώτης	3	1	2	ὁμοῦ
Πανταζῆς Θανάση	» (;	» (;	3	2	1	ὁμοῦ
Κωνστ(αντίνος) Συ- κιώτης	Συκιά	στρατιώτης	5	4	1	Εἰς τὸ στρατό- πεδον

Ὄνομα καὶ ἐπώνυμον	ἡ πατρὶς	ἐπάγγελμα	ψυχῆς	ἄρρενες	θήλειες	Παρατηρήσεις
Χρυσάφης Λαγοῦ	Κασσάνδρα	στρατιώτης	8	5	3	ομοῦ
Οὐρανία Βαγγέλη	Κασσάνδρα		3	2	1	
Στέργιος Ἀποστόλη	Συκιά	στρατιώτης	3	2	1	Εἰς τὸ στρατόπεδον
Βαῖνᾶ						
Γεώργης Βαβδιν(ός)	Βάβδα	στρατιώτης	2	1	1	
Γεώργης Κωνστ(αντίνου)	Συκιά	ἐργάτης	7	4	3	
Δημήτρης Πιτζάνη	Ματέμια	ἐργάτης	5	5		
Δημήτρης Ἀνδρέα	Συκιά	στρατιώτης	5	1	4	
Κωνστ(αντίνος) Κριμινιώτης	Ματέμια	στρατιώτης	3	1	2	
Χρῖστος Καραβασίλη	Κασσάνδρα	ναύτης	7	4	3	
Κωνστα(ντίν)ος Ἀγγελου	Κασσάνδρα	ναύτης	5	2	3	σ. 10
Ἀναγνώστης Ματζάτςος	Κασσάνδρα	ναύτης	11	6	5	
Δημήτρης Ἀργύρη	Ματέμια	στρατιώτης	3	2	1	Εἰς τὸ στρατόπεδον
Παναγιώτης Κυριάκου	Ματέμια	στρατιώτης	3	2	1	ομοῦ
Καραθανάσης	Ἱερισσός	γεωργός	3	1	2	
Ἰωάννης Ἱερισσιώτης	Ἱερισσός	στρατιώτης	3	2	1	Εἰς τὸ στρατόπεδον
Κωνστ(αντίνος) Χατζῆ Θύμιου	Ματέμια	ἐργάτης	7	5	2	
Ἀποστολάρας	Ματέμια	χιλιάρχος	5	3	2	Εἰς τὸ στρατόπεδον
Θεόδωρ(ος) Ἀγγελου	Ματέμια	στρατιώτης	3	2	1	
Στέργιος Βρασιλιώτης	Κασσάνδρα	στρατιώτης	3	2	1	Εἰς τὸ στρατόπεδον
Ἀλέξης Κυρίτζη	Κασσάνδρα	ἐμπορος	6	2	4	
Σεραφεῖμ	Ματέμια	ἐμπορος	1	1		
Χριστόδουλος Χήμου	Κασσάνδρα	ναύτης	6	3	3	
Στηργιαν(ός) Δημητρί(ου)	Βάβδα	στρατιώτης	6	4	2	Εἰς τὸ στρατόπεδον
Δημητράκης Ἀγιομαμίτης	Κασσάνδρα	στρατιώτης	7	5	2	ομοῦ.
Δῆμος Ταμπάκης	Ματέμια	ἐργάτης	5	2	3	
Ρήγας Ἀγαδοῦδη	Κασσάνδρα	ναύτης	5	3	2	

Όνομα καὶ ἐπώνυμον		ἡ πατρὶς	ἐπάγγελμα	ψυχὰς	ἄρρενες	θήλεις	Παρατηρήσεις
σ. 11	Βαγγιέλης Μουλα- γιαννιοῦ	Κασσάν- δρα	ναύτης	3	2	1	
	Βασίλης Πορταριν(ός)	Κασσάν- δρα	ἐμπορος	2	1	1	
	Θεοχάρης Καραπα- τζοῦδη	Ἐπανομή	ἐργάτης	7	5	2	
	Δημήτρης Κασσαν- δριανός	Κασσάν- δρα	ἐργάτης	3	2	1	
	Γεώργης Ζαγοργιανός	Κασσάν- δρα	ἐργάτης	4	2	2	
	Ἀντώνης Σταμούδη	Ἐπανομή	στρατιώτης	10	5	5	Εἰς τὸ στρατό- πεδον
	Χρυσάφης Γέρο Γιώρ- γου	Πολύγη- ρος	στρατιώτης	4	2	2	Εἰς τὸ στρατό- πεδον
	Γεώργης Ἀγγελου	Κασσάν- δρα	στρατιώτης	4	2	2	
	Εὐαγγέλης Σχοινᾶς	Ὀλύμπος	ἐργάτης	3	3		
	Τριαντάφυλλος Γερο- δήμου	Κασσάν- δρα	ναύτης	3	2	1	
	Δῆμος Ἰω(άννου) Πο- γιατζῆ	Σέρραι	ἐργάτης	2	1	1	
	Ἀντώνης Ἀδαμόπου- λου	Ὀλύμπος	στρατιώτης	5	3	2	
	Λιάκος Βασιλείου	Ὀλύμπος	στρατιώτης	5	2	3	
	Θεοχάρης Σταμόπου- λου	Ὀλύμπος	στρατιώτης	3	1	2	
	Δημήτριος	Στάγειρα	ἐμπορος	3	1	2	
σ. 12	Γιαννιός Δεσποτόπου- λος	Κασσάν- δρα	ἐργάτης	2	2		
σ. 13	Ἡλίας Νικολάου	Λιβάδι	στρατιώτης	4	2	2	
	Νάνος Νικολάου	Ὀλύμπιος	ἐργάτης	7	2	5	
	Γεώργιος	Πολύγη- ρος	ἐμπορος	3	1	2	
	Γεώργιος Πα(πᾶ) Βα- σιλείου	Πολύγη- ρος	ἐμπορος	5	2	3	
	Ἀναστάσης Πιλπι- τζῆς	Ὀλύμπος	ἐμπορος	4	2	2	
	Ἰωάννης Ἀθανασίου	Μαντέμια	ἐμπορος	5	2	3	
	Νικόλαος Γούναρη	Πολύγη- ρος	ἐργάτης	4	1	3	
	Γεώργιος Ἀθανασίου	Κασσάν- δρα	ἐργάτης	6	3	3	
	Δημήτριος Μαυρωδῆ	Πολύγει- ρος	ἐμπορος	5	4	1	
	Βασίλειος Δημητρίου	Μαντέμια	ἐργάτης	3	1	2	

Ὄνομα καὶ ἐπώνυμον	ἡ πατρίς	ἐπάγγελμα	φυχὲς	ἄρρενες	θήλειες	Παρατηρήσεις
Θανάσης Μαρτίνης	Κασσάνδρα	ἐμπορος	7	4	3	
Πανταζῆς Ἰωάννου	Κασσάνδρα	ἐμπορος	4	2	2	
Γεώργιος Πανταζῆ	Κασσάνδρα	ἐμπορος	7	4	3	
Κωσταντῆς Μελισσᾶ	Κασσάνδρα	ναύτης	5	1	4	
Χριστόδουλος Ζαφείρη	Κασσάνδρα	ἐμπορος	3	2	1	
Στάθης Νικολάου	Κασσάνδρα	ἐργάτης	3	1	2	σ. 14
Μιχάλης Πετζάβα	Ὀλυμπος	στρατιώτης	8	4	4	Εἰς Ὀλυμπον
Ἀναστάσης Βασιλείου	Μαντέμια	ἐμπορος	6	3	3	
Ἀθανάσιος Ζήκα	Ὀλυμπος	στρατιώτης	6	2	4	Εἰς Ὀλυμπον
Ἰωάννης Μόκα	Μαντέμια	ἐμπορος	5	2	3	
Κωνσταντῆς Δημητρίου	Μαντέμια	ἐμπορος	5	3	2	
Ἀργύρης πα(πᾶ)	Μαντέμια	ἐμπορος	4	3	1	
Θανάσης Ἀγγελῆ	Μαντέμια	ἐργάτης	7	4	3	
Βασιλικὸς Κατζάνη	Κασσάνδρα	στρατιώτης	5	3	2	Εἰς Κασσάνδρ(αν)
Ἀναστάσης Χημευτοῦ	Κασσάνδρα	στρατιώτης	14	6	8	Εἰς Κασσάνδραν
Πανταζῆς Παντελῆ	Κασσάνδρα	ἐμπορος	2	1	1	
Παπᾶ Βασίλης	Μαντέμια	ἱερεὺς	8	5	3	
Χρήστος Παναγιώτου	Κασσάνδρα	ἐμπορος	4	1	3	
Δημήτριος Παναγιώτου	Μαντέμια	ἐμπορος	2	1	1	
Διαμαντῆς Δημητρίου	Μαντέμια	ἐμπορος	3	2	1	
Παναγιώτης Θύμνιου(ς)	Ὀλυμπος	ἐμπορος	6	2	4	
Ζαχάρου γυνὴ χήρα	Μαντέμια		3	2	1	
Παναγιώτης Καραχάλη	Μαντέμια	στρατιώτης	3	2	1	Εἰς τὸ στρατόπεδον
Κυπαρίσινα χήρα γυνὴ	Μαντέμια		4	1	3	
Ἀποστόλης Δούκα	Μαντέμια	ἐργάτης	3	2	1	
Γιαννάκης Ψαρᾶ	Κασσάνδρα	στρατιώτης(της)	4	1	3	
Παῦλος	Πολύγηρος	ἐργάτης	4	1	3	
Ἰωάννης Παραθυρᾶ	Κασσάνδρα	ἐμπορος	5	2	3	
Παναγιώτης Παπᾶ	Καψόχωρα	ναύτης	5	2	3	
Μηλιά χήρα γυνὴ	Κασσάνδρα		3	1	2	

	<i>*Ονομα καὶ ἐπώνυμον</i>	<i>ἡ πατρίς</i>	<i>ἐπάγγελμα</i>	<i>ψυχές</i>	<i>ἄρρενες</i>	<i>θήλεις</i>	<i>Παρατηρήσεις</i>
	Παπᾶ Νικόλαος	Κασσάνδρα	ἱερεὺς	5	4	1	
	Μιχαλάκης Ταλιανοῦ	Κασσάνδρα	ναύτης	4	2	2	
	Ἀθανάσινα χήρα γυνὴ	Ματέμια		4	4		
	Γεώργης Χρυσσοχὸς	Θεσσαλονίκη	ἐμπορος	1	1		
	Ἀργύρης	Πολύγηρος	ἐργάτης	6	3	3	
	Στυριανὸς Γεωργίου	Πολύγηρος	ἐμπορος	4	3	1	
σ. 16	Παῦλος Γεωργίου	Ματέμια	στρατιώτης	4	2	2	
	Κώστας Δημητρίου	Ματέμια	ἐργάτης	4	2	2	
	Ἰωάννης Γираκίνας	Κασσάνδρα	ναύτης	3	1	2	
		(ρα)					
	Ἀργύρης Κύρκου	Βάβδος	στρατιώτης	3	1	2	Εἰς τὸ στρατόπεδον
	Ἰωάννης Κοτζᾶ	Κασσάνδρα	ναύτης	5	2	3	
	Στάθης Χριστοδούλου	Κασσάνδρα	ἐργάτης	3	2	1	
	Πανταζῆς Γεωργίου	Κασσάνδρα	στρατιώτης	2	2		Εἰς Κασσάνδραν
	Νικόλαος Δήμου	Πολύγηρος	ναύτης	3	1	2	
	Κώστας Ξυλικὸς	Κασσάνδρα	ἐργάτης	5	2	3	
	Θανάσης Ματούδη	Πολύγηρος	ἐμπορος	8	4	4	
σ. 17	Φίλιππος Δημητρίου	Βέργια	στρατιώτης	6	3	3	
	Ἰωάννης Θεοδοσίου	Ματέμια	ἐργάτης	3	1	2	
	Ἰωάννης παπᾶ Σταμάτη	Συκιά	στρατιώτης	6	4	2	
	Ἰωάννης Γεωργίου	Ὀλυμπος	στρατιώτης	4	3	1	
	Χριστόδουλος Χαντζῆ	Κασσάνδρα	ἐργάτης	5	2	3	
		(ρα)					
	Ἰωάννης Στεριανοῦ	Ματέμια	ἐργάτης	3	2	1	
	Θανάσης Χαλκιᾶς	Ματέμια	στρατιώτης	7	4	3	Εἰς στρατόπεδον
	Γεώργης Χριστοδούλου	Κασσάνδρα	ἐργάτης	6	4	2	
	Γεώργιος Βασιλικοῦ	Κασσάνδρα	ναύτης	4	3	1	
	Μιχαῆλης Χίμος	Κασσάνδρα	ναύτης	4	2	2	
σ. 18	Ρήγας Παῖδα	Κασσάνδρα	ναύτης	3	1	2	

Ὄνομα καὶ ἐπώνυμον	ἡ πατρὶς	ἐπάγγελμα	ψυχῆς	ἄρρενες	θήλειες	Παρατηρήσεις
Κ(απετὰν Διαμ(αν- τῆς) Νικολάου	Ὀλυμπος	στρατιώτης	20	10	10	Εἰς Ὀλυμπον
Καπετὰν Κώστας	Ὀλυμπος	στρατιώτης	12	3	9	Εἰς Ὀλυμπον
Κ(απετὰν) Τόλιος Λά- ζου χιλίαρχος	Ὀλυμπος	στρατιώτης	19	6	13	Εἰς Ὀλυμπον
Καπετὰν Νάσος	Ὀλυμπος	στρατιώτης	6	3	3	Εἰς Ὀλυμπον
Καπετὰν ματζαρόπου- λος	Ὀλυμπος	πεντηκόν- ταρχος	4	1	3	Εἰς στρατό- πεδον
Γυνὴ τοῦ Τραχήλα [=Τζαχίλα] χήρα	Ὀλυμπος		3	1	2	
Καπετὰν Ζάκος [=Ζά- κας]	Ὀλυμπος	στρατιώτης	9	6	3	Εἰς Ὀλυμπον
Καπετὰν Γεώργης Συ- ρόπουλος	Ὀλυμπος	ἐκατόνταρ- χος	16	4	12	Εἰς τὸ στρατό- πεδον
Διδάσκαλος Ἀστέριος Μακεδὼν		διδάσκα- λ(ος)	6	3	3	

Ἐν τῇ παρόντι δωδεκαφύλλῳ Καταλόγῳ τῶν Παροίκων τῆς Νήσου Σκοπέλου περιέ-
χονται αἱ σημειούμεναι

Οἰκογένειαι	κλάσεις οἰκογενειῶν	ἄρρενες ψυχαὶ	θήλυναι ψυχαὶ	ψυχαὶ δλαι
138	ἐργάται βαναύσων τεχνῶν			
104	ναῦται			
85	ἔμποροι			
140	στρατιῶται			
12	ἱερεῖς			
2	Διδάσκαλοι			
1	ιατροὺς			
63	χήραι			
545		ἄρρενες 1284	θήλυναι 1257	ψυχαὶ δλαι 2541

Τῇ 2: ἀπριλλίου 1829: ἐν Σκοπέλῳ

Οἱ Δημογέροντες Σκοπέλου

Α=Ποσνακόπουλος

Μ=Σκαβέντζας

Γ=Νικολαΐδης

III. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

1. Ἀπὸ τὸν πιὸ πάνω κατάλογο προκύπτει ὅτι, ἀπὸ τῆς 545 οἰκογένειας τῶν παροίκων, οἱ 230 οἰκογένειες εἶχαν τὴν καταγωγή τους ἀπὸ τὴ Μακε-
δονία καὶ ἰδιαίτερα ἀπὸ τὴ Χαλκιδικὴ καὶ τὸν Ὀλυμπο.

Συγκεκριμένα:

α) Ἀπὸ τὴν Κασσάνδρα ἦσαν 89 οἰκογένειες

β) Ἀπὸ τὰ Μαντεμοχώρια ἦσαν 43 οἰκογένειες

- γ) 'Από τὸν Ὀλύμπο ἦσαν 30 οἰκογένειες
- δ) 'Από τὸν Πολύγυρο ἦσαν 21 οἰκογένειες
- ε) 'Από τὴ Συκιά ἦσαν 11 οἰκογένειες
- στ) 'Από τὸ Λιβάδι ἦσαν 8 οἰκογένειες
- ζ) 'Από τὴν Ἐπανομή ἦσαν 5 οἰκογένειες
- η) 'Από τὴ Βάβδο ἦσαν 4 οἰκογένειες
- θ) 'Από τὴ Γαλάτιστα ἦσαν 4 οἰκογένειες
- ι) 'Από τὴν Ἱερισσό ἦσαν 3 οἰκογένειες
- ια) 'Από τὴ Θεσσαλονίκη ἦσαν 2 οἰκογένειες
- ιβ) 'Από τὴ Σέρρες ἦσαν 2 οἰκογένειες
- ιγ) 'Από τὴ Βέροια ἦσαν 1 οἰκογένεια
- ιδ) 'Από τὴν Νάουσα ἦσαν 1 οἰκογένεια
- ιε) 'Από τὸ Παλιούρι ἦσαν 1 οἰκογένεια
- ιστ) 'Από τὰ Στάγειρα ἦσαν 1 οἰκογένεια
- ιζ) 'Από τὸ Ἅγιον Ὅρος ἦσαν 1 ἄτομο
- ιη) 'Από τὴν Καψόχωρα ἦσαν 1 οἰκογένεια
- ιθ) Μὲ τὴν ἔνδειξη «Μακεδὼν» ἀναφέρεται 1 οἰκογένεια καὶ
- κ) Μὲ ἀμφισβητούμενη ἰδιαίτερη πατρίδα ἀναφέρεται 1 οἰκογένεια.

Γιὰ νὰ γίνῃ κατανοητὸ πόσο πολλοὶ ἦσαν οἱ Μακεδόνες πάροικοι τῆς Σκοπέλου, πρέπει νὰ σημειωθῇ ὅτι οἱ ντόπιοι κάτοικοι ἦσαν 3.152 καὶ οἱ πάροικοι 2.541 καὶ τοῦτο στὰ 1829, γιατί νωρίτερα ἦσαν περισσότεροι οἱ τελευταῖοι¹.

2. Στὸ τέλος τοῦ καταλόγου καταχωρίζονται στοιχεῖα ποὺ ἀναφέρονται σὲ γνωστοὺς ὀπλαρχηγοὺς τοῦ Ὀλύμπου, ποὺ ἔλειπαν στὸν Ὀλύμπο², ἢ ἦσαν στὸ στρατόπεδο, ἀλλὰ οἱ οἰκογένειές τους βρίσκονταν μαζί μὲ τίς ἄλλες στὴ Σκόπελο. Ἀξίζει, ἀκόμα, νὰ σημειωθῇ ὅτι μεταξὺ τῶν παροίκων, σημειώνεται (στὴν 1η σελίδα τοῦ καταλόγου) καὶ ὁ Ἰωάννης («Τζήμ») Σαρνώ, ὁ ὁποῖος ἦταν Ἀγγλος πρόξενος στὴ Θεσσαλονίκη³.

3. Δὲν ἔχομε στοιχεῖα γιὰ τὴν τύχη τῶν παροίκων τῆς Σκοπέλου, ξέρομε ὅμως ὅτι πολλοὶ ἀπὸ τοὺτους ἀναγκάσθηκαν ἀπὸ τὸν Καποδίστρια νὰ ἐγκαταλείψουν τίς Βόρειες Σποράδες. Μετακινήθηκαν καὶ ἐγκαταστάθηκαν

1. Βλ. Δ. Θεμελιῇ - Κατηφόρη, ἑ.ἀ., μέρος 1ο, σ. 25 κ.έ., ὅπου καὶ σχετικὴ βιβλιογραφία καὶ ἄλλες πληροφορίες.

2. Γιὰ τοὺς ὀπλαρχηγοὺς τοῦ Ὀλύμπου καὶ τίς προσπάθειες τοὺς νὰ ἀπελευθερώσουν τὴν ἰδιαίτερη πατρίδα τους βλ. Γ. Χ. Χιονίδης, Ἡ ἐκστρατεία κ.λ., σ. 11, 40 κ.έ., 74, 79 καὶ 86-87.

3. Βλ. Δ. Θεμελιῇ - Κατηφόρη, ἑ.ἀ., μέρος 1ο, σ. 27-28, 106 καὶ 109.

σὲ ἄλλα διαμερίσματα τῆς χώρας, ἰδιαίτερα οἱ Ὀλύμπιοι ἀγωνιστές, γιατί είχαν ἐπιδοθῇ σὲ πειρατικές ἐπιχειρήσεις¹.

Στὸ φύλλο 47, τῆς 19-8-1831, τῆς ἐφημερίδας «Ἀπόλλων» τῆς Ὑδρας (σ. 195) γράφονται: «Τὴν στιγμὴν ταύτην ἐλάβομεν καὶ τὰς ἀναφορὰς τῆς Σκιάθου, τῆς Σκοπέλου, καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς Παροικούντων Θετταλομακεδόνων· ἡ πρώτη εἶναι ἀπὸ 14 Ἰουλίου καὶ περιέχει 143 ὑπογραφάς· ἡ δευτέρα ἀπὸ 13 Ἰουλίου, καὶ φέρει 217 ὑπογραφάς· ὅλων αὐτῶν τῶν Κοινοτήτων οἱ γενναῖοι καὶ φιλόνομοι πολῖται ἐκφράζονται μὲ τὸ αὐτὸ φιλελεύθερον φρόνημα, ζητοῦντες Ἑθνικὴν Συνέλευσιν συγκροτημένην ἐκ πληρεξουσίων πάντη ἐλευθέρως ἐκλεγμένων καὶ τὴν ἀνόρθωσιν τοῦ πολιτικοῦ Συντάγματος μας»². Ἐτσι, λοιπόν, πληροφοροῦμαστε ὅτι καὶ στὰ 1831 ὑπῆρχαν Μακεδόνες στὰ νησιά Σκόπελο καὶ Σκιάθο.

Ἄν πάλι πιστέψουμε μία ἄλλη πληροφορία, ἡ Σκιάθος εἶχε (στὰ 1836) 1.000 κατοίκους περίπου καὶ ἀπογόνους «Θεσσαλῶν»³.

Ἀκόμα, σύγχρονος ἱστορικὸς τῆς Σκοπέλου ὑποστηρίζει ὅτι στὰ δύο νησιά (Σκόπελο καὶ Σκιάθο) μεταφέρθηκαν 70.000 πρόσφυγες ἀπὸ τὴ Χαλκιδικὴ καὶ ἀπὸ τὸν Ὀλυμπο, κυρίως μὲ τὸ πλοῖο τοῦ καπετάνιου Γ. Καμπούρη⁴.

Σὲ πρόσφατη σχετικὴ μελέτη δημοσιεύονται στοιχεῖα γιὰ 80 Σκοπελίτες ἀγωνιστὲς τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ὅμως οἱ 29 ἦσαν μακεδονικῆς καταγωγῆς⁵.

Πάντως, τὸ πρόβλημα τῆς τύχης τῶν Μακεδόνων προσφύγων παντοῦ, ὅπως καὶ σὲ ὅλες τῆς Βόρειες Σποράδες, χρειάζεται καὶ ἀξίζει ὅπως ὀλίποτε—ὅπως σημείωσα ἤδη—νὰ ἀποτελέσῃ ἀντικείμενο μιᾶς διεξοδικῆς μονογραφίας.

Βέροια

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Χ. ΧΙΟΝΙΔΗΣ

1. Βλ. Δ. Θεμελιῆ - Κατηφόρη, ἑ.ἀ., μέρος 1ο, σ. 66 κ.έ., πρβλ. δὲ καὶ σ. 25 κ.έ. Πρβλ. Ἀπ. Βακαλοπούλου, Πρόσφυγες, σ. 106-109, καὶ τοῦ Ἰδίου, Ἱστορία τῆς Μακεδονίας, σ. 608-616.

2. Βλ. καὶ Ἀδαμ. Α. Σάμψων, ἑ.ἀ., σ. 233 κ.έ. καὶ Ἀρχεὶα τῆς Ἑλληνικῆς Παλιγγενεσίας, τόμ. 3ος, Ἀθῆναι 1971, σ. 161, 162, 221, 222, 224, 254, 271, καὶ 556.

3. Τρύφ. Ε. Εὐαγγελίδου, ἑ.ἀ., σ. 125, ὁ ὁποῖος ἀναφέρει σάν πηγὴ τοῦ τῆς χωρογραφίας τοῦ Ι. Α. Λεονάρδου.

4. Ἀδ. Α. Σάμψων, ἑ.ἀ., σ. 215. Πρβλ. Δημ. Γ. Νασούλη, ἑ.ἀ., σ. 66-67 καὶ 69-70, Τρύφ. Ε. Εὐαγγελίδου, ἑ.ἀ., σ. 124-127 καὶ Ἰω. Ν. Φραγκοῦλα, ἑ.ἀ., σ. 92-93. Τὴν παλαιότερη βιβλιογραφία καὶ τῆς σχετικῆς εἰδήσεως βλ. στοῦ Ἀ. Βακαλοπούλου, Πρόσφυγες, σ. 20-21.

5. Βλ. Ἰω. Ν. Φραγκοῦλα, ἑ.ἀ., σ. 75 κ.έ.

RÉSUMÉ

George Ch. Chionidis, Les réfugiés Macédoniens à Skopelos en 1829.

On publie une liste des Macédoniens, qui habitaient dans l'île de Skopelos, des Sporades du Nord, en 1829. Le manuscrit se trouve dans les «Archives des Combattants» de la Bibliothèque Nationale d'Athènes, extrait des «Archives de Filimon» (Nos 8684 et 5043).

Après une préface, la liste des Macédoniens suit et en fin des remarques et des conclusions. Il est remarquable que le nombre des méteques de cette île était 2.541 individus (1.284 mâles et 1.257 femmes), qui formaient 545 familles, dont les 230 d'origine macédonienne (Chalkidiki et Olympe). D'ailleurs les habitants indigènes de Skopelos ne dépassaient le nombre de 3.152.